

УДК 72.01, 72.03, 72.04, 72.07, 745, 747, 749

Праслова В. О.*К.арх., доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури,**z-design@ukr.net**orcid.org/0000-0002-9342-6996*

АРТ-ДИЗАЙН В ХУДОЖНЬОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Анотація: розглядається арт-дизайн як напрям художнього проектування. Це мистецтво, що виникає в середовищі художників та дизайнерів в результаті перетину їх творчості в деяких випадках та спільних тем, що підіймаються в проектах. Розглянуто десять спільних випадків-тем та наведено варіації взаємозв'язків та взаємовідносин мистецтва і дизайну під час діалогу ключових фігур дизайну і сучасного мистецтва на прикладі робіт Рона Арада, Рольфа Закса, Мартена Бааса, братів Хаас.

Ключові слова: художнє проектування, арт-дизайн, колекційний дизайн.

Сучасне мистецтво починаючи весь час спонукає глядача сприймати все, що його оточує під іншим кутом, піднімає гострі питання не даючи однозначних відповідей. Все це безперечно вплинуло на становлення та посилюється під час розвитку художнього проектування. Однією з провідних задач дизайну архітектурного середовища є функція. Дизайн, перш за все, має вирішити проблеми, що їх висуває оточення. Деякий час ці види творчої діяльності розвивалися паралельно. Однак з плином часу вони все частіше зустрічаються та перетинаються конкуруючи між собою. Розрізняють три фокуси, в яких відбувається злиття мистецтва та дизайну.

Перший фокус злиття мистецтва та дизайну – це тема зміни ролей: втеча майстрів з однієї індустрії до іншої. Зокрема художники тікають до лав дизайнерів періодично створюючи під замовлення фабрик серійні речі. Проявом цього явища є витвори мистецтва, що мають функцію: тарілки, столи, стільці, тощо. Яскраві приклади такого злиття простежуються в творчості таких художників як Марина Абрамович (Marina Abramovic), Мауріціо Каттелан (Maurizio Cattelan), Дем'єн Герст (Damien Hirst). Та навпаки: дизайнери починають створювати не функціональні речі. Це Алессандро Мендіні (Alessandro Mendini), Гаєтано Пеше (Gaetano Pesce), Рон Арад (Ron Arad).

Другий фокус – тема імітації дизайном структури арт-ринку. Маються на увазі колекційні дизайнерські вироби, що починають виставлятися в музеях (які не спеціалізуються на дизайні), галереях, продаватися на аукціонах на зразок витворів мистецтва. Саме в цій групі з'явився вперше термін дизайн арт, або

колекційний дизайн в 2007 році. Одними з перших робіт колекційного дизайну стали об'єкти, представлені на виставці дизайнера Марка Ньюсона (Marc Newson) у Нью-Йорку. Як приклад – Lockheed Lounge - найдорожчий екземпляр колекційного дизайну вартістю 3,5 мільйони доларів з алюмінію та скловолокна (тираж: 10 + 4 авторських екземпляри + 1 прототип). Не менш важливою подією для становлення колекційного дизайну стали роботи на виставці братів Фернандо и Умберто Кампана (Fernando & Humberto Campana) в Бразилії.

Третій фокус – тема спільної території або "землі без хазяїв" - один з провідних принципів художнього проектування, що сформулювали ще в Сенежській студії. Одним з перших проявів спільної території художників та дизайнерів є інсталяції. Як приклад інсталяції Наото Фукасава, Мат'є Леаннер, Паола Навоне та інші. Марія Савостьянова (історик мистецтва, дизайн-критик, заступник головного редактора журналу «ІНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН», викладач кафедри теорії та історії культури РУДН) сформулювала десять тем, що хвилюють та спонукають до творчості в межах спільної території:

- "постіндустріальна праця" – початок ХХст характеризується низкою змін форм праці: освітлюється тема офісу майбутнього, офісної праці та техніки, згідно з якою люди все більше працюють віддалено від офісу дистанційно вдома, при чому пріоритет надається спеціалістам вільних професій. Ця тема хвилює Jan Novel, Un Studio, братів Хаас та інших;

паралельно з цим розвивається та освітлюється тенденція так званого міського фермерства (ходити забрудненою землею та щось робити своїми руками, тощо). Показовою є інсталяція архітектора-художника Ай Вейвею (Ai Weiwei) під назвою насіння соняха та серія під назвою нове фермерство від студії Job;

- "інфантильність" – тема, що користується попитом в кідалтів чи дорослих-дітей, речі створюються як жарт під лозунгом "ніколи не слід відмовляти собі у другому дитинстві", виробництво дитячих іграшок для дорослих людей. Найвідоміші представники Джеф Кунс (Jeff Koons), студія Job (рис. 1), Пол Маккарті (Paul McCarthy), Мартен Баас (Marten Baas);

- "їжа" – охоплює теми приготування їжі, пікніку на природі, сервірування столу, процесу споживання їжі та метушні навколо їжі в сучасній культурі. Ці теми підіймають Hans Op de Beeck, Damien Hirst, Hella Jongerious (вишита скатертина з пришитими тарілками), брати Кампана;

- "нова чуттєвість" – все, що пов'язане з тілом та тілесними практиками, сексуальність, трансгендерність, друга, третя та четверта статі. В цій темі працюють Метью Барні, Pipitotti Rist, Fabio November, studio Job (рис. 1), компанія Gufram, Ron Gilard;

JOB STUDIO

www.studio-job.com (1998 - 2019 гг.)

Специальная версия Land Rover к 65 летию основания
(300x520x290см), 2013 год

Tit Lamp для Venini (30x26x26 см), муранское стекло, 2010 год

Train Crash Table (200x75x90 см), панированная бронза, алюминий, 2015 год

Рис. 1. Арт-дизайн в проектах job studio

- "над бар'єрами" – тема глобалізації та прояви етніки, взаємодія різних рас, що призводить до нової географії та гео політики (Патріціо Уркіола, Паола Навоне);
- "вперед в минуле" – тема цитування, копіювання;
- "матеріали" - чесність і містифікації у їх використанні;
- "від злиднів до економії" – тема використання сміття та енергоефективності, всіх форм переробки; тема стійкого розвитку та помірнього споживання;
- "світло та оптичні ефекти" – назва об'єднує в собі теми ретельно організованих обманів зору, роботи з оптичними ілюзіями та наслідками оп-арту, тестуваннями нових технологій, співставлення та порівняння органічних світлодіодів з архаїчним свічним полум'ям. Це роботи Інго Маурера (Ingo Maurer), Астрід Крог, Джеймса Тюррелла (James Turrell), тощо;
- "science +" – тема використання останніх наукових досягнень.

Таким чином, особливістю арт-дизайну є те, що зусилля дизайнера направлені на організацію художніх вражень, що отримуються від образу сприймаємого об'єкту. Вироби втрачають утилітарні властивості (або зберігають їх частково) і стають майже виключно декоративними, виставковими, тобто фактично проектується емоції. В зв'язку з переходом до ринку емоційних купівель досвід створення творів арт-дизайну все ширше використовується в проектуванні продукції індустріального дизайну. Арт-дизайн – втілення та використання авангардних течій, що з'явилися на перетині декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, архітектури та дизайну. Це синтез художнього і архітектурного формотворення на базі філософії дизайну.

Список використаної літератури:

1. Глушич А.О., Розенфельд М.І. История эксперимента // Вестник Харьковской государственной академии дизайна и искусств: зб. наук. пр. / за ред. Даниленка В.Я. – Х.: ХДАДМ, 2009. – №7. – С. 21-28.
2. Костенко А. Я. Средства информации в архитектуре / А. Я. Костенко. – К.: Будивельник, 1984. – 111 с.
3. Малік Т.В. Історія дизайну архітектурного середовища: навч. посіб. / Т.В. Малік – К.: КНУБА, 2003. – 192 с.
4. Ниренберг Дж.И. Искусство творческого мышления / пер. с англ.; под редакцией М.В. Драко. – Мн.: ООО «Попурри», 1996. – 240 с.
5. Праслова В.О. Сучасні напрями художнього проектування // Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. / відп. ред. М. М. Дьомін. — К. : КНУБА, 2012. — Вип. 29. — С. 131–135.
6. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники: учеб. пособие. У 2 т. Т. 1. Общая часть /

- В.Ф. Рунге. – М.: Архитектура – С, 2007. – 411 с.
7. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники: учеб. пособие. У 2 т. Т. 2. Общая часть / В.Ф. Рунге. – М.: Архитектура – С, 2007. – 432 с.
 8. Тімохін В.О. Основы дизайна архитектурного середовища: підручник / В.О. Тімохін, Н.М. Шебек, Т.В. Малік. – К.: КНУБА, 2010. – 400 с.
 9. Стародубцева Л.В. Архитектура постмодернизма: История. Теория. Практика: пособие для студ. арх. спец. высших навч. закл. / Л.В. Стародубцева. – К.: Вспышка, 1998. – 207 с.
 10. Шукурова А.Н. Архитектура запада и мир искусства XX века / А.Н. Шукурова. – М.: Стройиздат, 1989. – 318 с.
 11. Савостьянова М. Общая территория: Art vs Design [Електронний ресурс]: Лекция М.Савостьяновой из цикла «Дизайн сегодня» в Музее «Гараж». – Режим доступа: https://www.youtube.com/watch?v=Lcnx_4X7qVg (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 12. Савостьянова М. Между авангардом и мейнстримом [Електронний ресурс]: Лекция М.Савостьяновой из цикла «Дизайн сегодня» в Музее «Гараж». – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=gd5ArhTSb0Y> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 13. Джеффри Б. Ставки на гласность. Аукцион "Сотбис" в Москве, 1988 [Електронний ресурс]: Лекция в Музее «Гараж» в рамках публичной программы к выставке «Ставки на гласность». – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=Mt820V0u7Io> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 14. Савостьянова М. Мартен Баас — самый опасный дизайнер Европы [Електронний ресурс]: статья журнала «ИНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // М.Савостьянова – Режим доступа: <http://www.interior.ru/design/name/168-marten-baas-samyj-opasnyj-dizajner-evropy.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 15. Петров Е. Рольф Закс (Rolf Sachs): художник, дизайнер, миллионер [Електронний ресурс]: статья журнала «ИНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // Е.Петров. – Режим доступа: <http://www.interior.ru/design/name/372-luka-niketto-rassuditelnyj-venetsianets-iz-stokgolma.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 16. Савостьянова М. Вернер Пантон — герой 1960-х [Електронний ресурс]: статья журнала «ИНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // М.Савостьянова – Режим доступа: <http://www.interior.ru/design/name/372-luka-niketto-rassuditelnyj-venetsianets-iz-stokgolma.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
 17. Савостьянова М. Миланец Алессандро Мендини [Електронний ресурс]: статья журнала «ИНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // М.Савостьянова – Режим доступа: <http://www.interior.ru/design/name/386-milanets-alessandro-mellini.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.

18. Савостьянова М. Нонконформист Гаэтано Пеше [Електронний ресурс]: стаття журналу «ІНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // М.Савостьянова – Режим доступу: <http://www.interior.ru/design/name/687-nonkonformist-gaetano-peshe.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
19. Петров Е. Братя Хаас: юмор и секс [Електронний ресурс]: стаття журналу «ІНТЕР'ЄР+ДИЗАЙН» // Е.Петров. – Режим доступу: <http://www.interior.ru/design/name/163-bratya-khaas-yumor-i-seks.html> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.
20. Studio Job [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.studio-job.com/> (дата звернення 7.04.2019). – Назва з екрана.

Аннотация

Праслова В. О. Кандидат архитектуры, доцент кафедры дизайна архитектурной среды Киевского национального университета строительства и архитектуры.

Арт-дизайн в художественном проектировании.

Рассматривается арт-дизайн как современное направление художественного проектирования. Выделены десять общих случаев-тем в которых пересекается творчество художников и дизайнеров. Проанализированы вариации взаимосвязей и взаимоотношений искусства и дизайна в процессе диалога ключевых фигур дизайна и современного искусства.

Ключевые слова: художественное проектирование, арт-дизайн, коллекционный дизайн.

Annotation

Praslova V.O. PhD arch., associate professor, Department of Design of the Architectural Environment, KNUCA.

Art design in artistic design.

Art design is perceived as the branch of artistic design. It is art that appears in artists and designers environment as the result of crossing of their creativity in some cases and common topics which are raised in projects. 10 common topics are considered and variations of connections and interactions of art and design during the dialog of art and contemporary design key figures are presented by the example of works Ron Arad, Rolf Sachs, Maarten Baas, The Haas Brothers. There are three focuses in which art blends into design. The first focus of blending art and design is theme of changing roles: escape masters from one industrie to another. However artists escape to designers field and sometimes create serial products for the demand of factories. The second focus is theme when design imitate structure of art market. Article refers to collectional products of design which are displayed at museums (not specialized in design), galleries, are sold at auctions like masterpieces. The third focus is theme of common territory. Here there are 10 topics which are matters of concern and encourage to create within common territory.

Keywords: artistic design, art design, collectible design.